

PROGRAM
WYCHOWAWCZO- PROFILAKTYCZNY
na rok szkolny 2023/2024

*Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza
w Brodłach
Oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Brodłach*

*Dziecko ma prawo być sobą. Ma prawo do popełniania błędów. Ma prawo do posiadania własnego zdania.
Ma prawo do szacunku. Nie ma dzieci – są ludzie.*

/Janusz Korczak/

Spis treści:

- I. Wstęp.
- II. Misja i wizja szkoły.
- III. Podstawa prawna.
- IV. Założenia szkolnego programu wychowawczo - profilaktycznego.
- V. Sylwetka wychowanka.
- VI. Diagnoza potrzeb, w tym analiza zasobów szkoły oraz występujących zagrożeń.
- VII. Obszary i zadania wychowania i profilaktyki w szkole.
- VIII. Cele strategiczne i cele operacyjne.
- IX. Przewidywane efekty podjętych działań wychowawczo - profilaktycznych.
- X. Struktura oddziaływań wychowawczych i profilaktycznych w szkole.
- XI. Ewaluacja szkolnego programu wychowawczo profilaktycznego.

Załączniki:

Plan działań wychowawczo- profilaktyczny na rok szkolny 2023/2024 oddziały przedszkolne

Plan działań wychowawczo- profilaktyczny na rok szkolny 2023/2024 oddziały I-III szkoły podstawowej

Plan działań wychowawczo- profilaktyczny na rok szkolny 2023/2024 oddział IV - VIII szkoły podstawowej.

I. Wstęp

Program Wychowawczo-Profilaktyczny realizowany w Szkole Podstawowej w Brodłach oraz w oddziałach przedszkolnych opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez radę pedagogiczną, radę rodziców i samorząd uczniowski, wynikających z przyjętej w szkole koncepcji pracy.

Treści Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są spójne ze statutem szkoły w tym warunkami i sposobem oceniania wewnątrzszkolnego.

Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2023/2024. Rolą szkoły, oprócz jej funkcji dydaktycznej, jest dbałość o wszechstronny rozwój każdego z uczniów/dzieci oraz wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny. Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie uczniów w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej. Proces wychowania jest wzmacniany i uzupełniany poprzez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny tworzy spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania i uwzględnia wymagania opisane w podstawie programowej.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny określa sposób realizacji celów kształcenia oraz zadań wychowawczych zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, uwzględniając kierunki i formy oddziaływań wychowawczych, których uzupełnieniem są działania profilaktyczne skierowane do uczniów/dzieci, rodziców i nauczycieli.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny został opracowany na podstawie diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym i przedszkolnym potrzeb rozwojowych uczniów/dzieci, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem, zwłaszcza bezpieczeństwem w sieci, zdrowiem psychicznym i fizycznym, używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych oraz innych problemów występujących w środowisku szkolnym, przedszkolnym z uwzględnieniem:

- ✓ wyników nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora,
- ✓ ewaluacji wcześniejszego programu wychowawczo-profilaktycznego realizowanego w roku szkolnym 2022/2023,
- ✓ wniosków i analiz (np. wnioski z pracy zespołów zadaniowych, zespołów przedmiotowych, zespołów wychowawczych),
- ✓ innych dokumentów i spostrzeżeń ważnych dla szkoły (np. koncepcja funkcjonowania i rozwoju szkoły opracowana przez dyrektora, uwagi, spostrzeżenia, wnioski nauczycieli, uczniów, rodziców),
- ✓ debaty.

Podstawowym celem realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest wspomaganie wychowawczej roli rodziny poprzez pomoc w kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra, podnoszenie jakości wsparcia dla dzieci, uczniów i rodzin udzielanego w systemie oświaty poprzez rozwijanie współpracy wewnątrz- i międzyszkolnej, a także z podmiotami działającymi w innych sektorach, w tym w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci i wsparcia rodziny, wspieranie nauczycieli w podejmowaniu inicjatyw/działań w zakresie zachęcania i wspierania uczniów do rozwijania ich aktywności fizycznej, wspieranie rozwoju umiejętności cyfrowych uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznego poruszania się w sieci oraz krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym. Ważnym elementem realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest także kultywowanie tradycji i ceremoniału szkoły.

Podstawowe zasady realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego obejmują:

- ✓ powszechną znajomość założeń programu – przez uczniów, rodziców i wszystkich pracowników szkoły,
- ✓ zaangażowanie wszystkich podmiotów szkolnej społeczności i współpracę w realizacji zadań określonych w programie,
- ✓ respektowanie praw wszystkich członków szkolnej społeczności oraz kompetencji organów szkoły (dyrektor, rada rodziców, samorząd uczniowski),
- ✓ współdziałanie ze środowiskiem zewnętrznym szkoły (np. poradnią psychologiczno – pedagogicznych, policją),
- ✓ współodpowiedzialność za efekty realizacji programu,
- ✓ inne (ważne dla szkoły, wynikające z jej potrzeb, specyfiki).

II. Misja i wizja szkoły

Misja : Nasza szkoła uczy i wychowuje w duchu Henryka Sienkiewicza wielkiego Polaka, społecznika i otwartego na człowieka Europejczyka.

Wizja: chcemy, by społeczność naszej szkoły była aktywna, współpracowała ze środowiskiem i lokalnymi instytucjami na rzecz rozwoju edukacji, wychowania, aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Chcemy wychować i ukształtować:

Polaka

- szanującego wartości i kultywującego tradycję (rodzinną, szkolną, narodową),
- czyniącego wartości uczenie się dla siebie i dla życia,
- znającego i stosującego zasady dobrego wychowania,
- wyposażonego w wiedzę i umiejętności,
- przygotowanego do kontynuacji nauki w szkole ponadpodstawowej,

Społecznika

- dbającego o środowisko,
- angażującego się w pracę na rzecz innych,
- umiejącego dzielić się z innymi,
- dostrzegającego potrzeby ludzi,

Europejczyka

- umiejącego porozumiewać się w Europie,
- tolerancyjnego,
- szanującego różnorodność światopoglądową,
- umiejącego współpracować w różnych grupach,
- potrafiącego dostrzegać i rozwiązywać problemy na drodze porozumienia.

III. Podstawa prawna działań wychowawczo profilaktycznych podejmowanych w szkole

- ✓ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).
- ✓ Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526).
- ✓ Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 2215 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1327 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082).
- ✓ Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2018 r. poz. 1446 ze zm.).
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 1449).
- ✓ Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2023/2024.
- ✓ Rozporządzenie MEiN z 21 marca 2022 r. w sprawie dokonania zmian w programie wychowawczo-profilaktycznym uchwalonym do realizacji w roku szkolnym 2021/2022 w związku z przyjęciem do szkoły uczniów pochodzenia ukraińskiego.
- ✓ *Karta Nauczyciela;*
- ✓ *Programy narodowe i krajowe w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia;*
- ✓ *Statut Szkoły*

IV. Założenia szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego

CELE OGÓLNE

Działalność wychowawcza w szkole i placówce polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganiu ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- 1) **fizycznej** – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowanie zachowań prozdrowotnych, służących zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu.
- 2) **psychicznej** – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności, ukształtowanie postaw sprzyjających rozwijaniu własnego potencjału, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi uczniów, zdrowiu i dobrej kondycji psychicznej, poszerzanie kompetencji i świadomości znaczenia wsparcia w sytuacji kryzysowej osób z najbliższego otoczenia uczniów (rodziców, nauczycieli i wychowawców, specjalistów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rówieśników),
- 3) **społecznej** – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz dokonywania wyborów, a także doskonaleniu umiejętności wypełniania ról społecznych, kreowanie postaw pro społecznych w sytuacji kryzysowej (np. epidemia COVID-19), w związku z wojną na Ukrainie - integrowanie społeczności klasowej i wewnątrzszkolnej poprzez stwarzanie warunków do poznania przez uczniów polskich i ukraińskich kultur obydwu krajów, ukazania różnic i podobieństw łączących Ukraińców i Polaków, wyjaśniania tradycji, obrzędów, zwyczajów i ważnych dla obydwu krajów wydarzeń, budowanie właściwych relacji rówieśniczych w oparciu o pozytywne wartości, takie jak: tolerancja wobec różnych religii, kultur, tradycji, szacunek wobec osób innej narodowości,
- 4) **aksjologicznej** – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia, rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej w sytuacjach kryzysowych zagrażających całemu społeczeństwu (np. rozprzestrzenianie się epidemii COVID-19).

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- 1) współdziałanie całej społeczności szkoły na rzecz kształtowania u uczniów wiedzy, umiejętności i postaw określonych w sylwetce absolwenta,
- 2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie i odpowiedzialność za własny rozwój należą do jednych z najważniejszych wartości w życiu, a decyzje w tym zakresie podejmowane są w poczuciu odpowiedzialności za siebie i innych,
- 3) reagowanie na trudności i problemy uczniów, określanie jasnych zasad postępowania i egzekwowanie ich. Uwzględnienie w planach wychowawcy klasy zagadnień dotyczących nękania w tym wyzwisk, wyśmiewania się.
- 4) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów oraz stosownymi organizacjami w celu budowania spójnego systemu wartości oraz kształtowania postaw prozdrowotnych i promowania zdrowego stylu życia oraz zachowań proekologicznych,
- 5) wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną,
- 6) integrowanie zespołów klasowych oraz budowanie dobrych relacji między uczniami,
- 7) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami,
- 8) doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów,
- 9) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów,
- 10) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym,
- 11) przygotowanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej,
- 12) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych

- 13) wykształcenie u uczniów, nauczycieli i rodziców postrzegania sytuacji kryzysowych jako szansy na „zmianę” mogącą przynieść trwałe wartości, np. umiejętność zapobiegania bezradności będącej początkiem pogorszenia kondycji psychicznej człowieka i jej negatywnych skutków (*patrz: Raport Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej „Jak wspierać uczniów po roku epidemii? Wyzwania i rekomendacje dla wychowania, profilaktyki i zdrowia psychicznego”*).

Działalność edukacyjna w szkole polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności u uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach,
- 2) rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów, zwiększenie autonomii uczniów i uwzględnienie ich propozycji w zakresie tematyki godzin wychowawczych,
- 3) doskonalenie kompetencji nauczycieli, wychowawców, rodziców w zakresie profilaktyki oraz rozpoznawania wczesnych symptomów depresji u dzieci i starszej młodzieży,
- 4) przeprowadzenie w klasach zajęć z zakresu radzenia sobie ze stresem, wprowadzanie technik i metod rozładowywania stresu, kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji
- 5) położenie silnego nacisku na bezpieczne zachowania w sieci (netykieta) oraz sposoby radzenia sobie z cyberprzemocą, w tym edukację prawną. Wdrożenie programu profilaktycznego dostosowanego do wieku uczestników oraz zorganizowanie warsztatów dla różnych grup wiekowych. Zwracanie uwagi na uzależnienia od gier komputerowych,
- 6) poszerzanie wiedzy uczniów, nauczycieli, rodziców na temat wpływu sytuacji kryzysowej (np. wywołanej pandemią COVID-19 lub wojną na Ukrainie) na funkcjonowanie każdego człowieka oraz możliwości uzyskania pomocy w szkole i poza szkołą,

- 7) kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu,
- 8) poszerzanie wiedzy uczniów na temat metod zapobiegania rozprzestrzenianiu się epidemii (pochodzenia wirusowego, bakteryjnego i innych).
- 9) prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej, a także przeprowadzenie pogadank na temat szkodliwości dopalaczy i narkotyków

Działalność informacyjna w szkole polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, wpływu niskiego poziomu kondycji psychicznej na funkcjonowanie w życiu, skierowanych do uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły.

Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych i innych zagrożeń cywilizacyjnych, a także działań podejmowanych na rzecz kompensowania negatywnych skutków przedłużającej się epidemii,
- 2) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- 3) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku obniżonej kondycji psychicznej, depresji, innych problemów psychologicznych i psychiatrycznych,
- 4) przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,

- 5) informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.

Działalność profilaktyczna w szkole polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

Działalność profilaktyczna obejmuje:

- 1) wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- 2) wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na ryzyko zachowań ryzykownych,
- 3) wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia,
- 4) wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano objawy depresji lub obniżenia kondycji psychicznej, a także prowadzenie działań profilaktycznych wobec wszystkich uczniów szkoły.

Działania te obejmują w szczególności:

- 1) realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego oraz fizycznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych,
- 2) przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej, aktywności fizycznej,
- 3) kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych,

- 4) poszerzenie kompetencji osób oddziałujących na uczniów (nauczycieli, rodziców, wychowawców, specjalistów) w zakresie wczesnego rozpoznawania problemów, trudności uczniów/wychowanków, w tym psychicznych, emocjonalnych,
- 5) doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych,
- 6) wspieranie roli rodziny w życiu młodego człowieka poprzez wzmocnioną komunikację na linii rodzice - dzieci - nauczyciele aby na bieżąco dostosowywać działania do zaistniałych trudności,
- 7) włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 127 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych.

W bieżącym roku szkolnym najważniejsze działania w pracy wychowawczej są ukierunkowane na:

- wspomaganie rozwoju ucznia w sferze emocjonalnej, społecznej, twórczej i fizycznej,
- wzbudzanie poczucia przynależności do grupy,
- odbudowanie i umacnianie u uczniów prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej w szkole, klasie (reintegracja),
- utrwalanie u uczniów świadomego respektowania reguł zawartych w regulaminach, procedurach,
- rozbudzanie poczucia własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości,
- budowanie poczucia tożsamości regionalnej i narodowej,
- przeciwdziałanie przemocy, agresji i uzależnieniom,
- przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych,
- troska o szeroko pojęte bezpieczeństwo podopiecznych, nauczycieli i rodziców.

Zadania profilaktyczne programu to:

- zapoznanie z normami zachowania obowiązującymi w szkole,
- znajomość zasad ruchu drogowego – bezpieczeństwo w drodze do i ze szkoły/przedszkola,

- promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej,
- kształtowanie nawyków prozdrowotnych,
- rozpoznawanie sytuacji i zachowań ryzykownych, w tym korzystanie ze środków psychoaktywnych (lekarstw bez wskazań lekarskich, papierosów/e-papierosów, alkoholu i narkotyków/dopalaczy),
- eliminowanie z życia szkolnego agresji (w tym słownej, fizycznej) i przemocy rówieśniczej,
- niebezpieczeństwa związane z nadużywaniem komputera, Internetu, telefonów komórkowych i telewizji,
- uczenie właściwego korzystania z dorobku technicznego poprzez wykorzystanie „Laboratoriów przyszłości” w celu kształtowania kompetencji kluczowych uczniów/wychowanków,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów, podkreślanie pozytywnych doświadczeń życiowych, pomagających młodym ludziom ukształtować pozytywną tożsamość,
- uczenie sposobów wyrażania własnych emocji i radzenia sobie ze stresem,
- uczenie dbałości o zdrowie psychiczne oraz wzmacnianie poczucia oparcia w najbliższym środowisku (rodzina, nauczyciele, specjaliści) w sytuacjach trudnych.

V. Sylwetka wychowanka

Dążeniem szkoły jest przygotowanie uczniów do efektywnego funkcjonowania w życiu społecznym oraz podejmowania samodzielnych decyzji w poczuciu odpowiedzialności za własny rozwój. Uczeń kończący szkołę, posiada następujące cechy:

- kieruje się w codziennym życiu zasadami etyki i moralności,
- zna i stosuje zasady dobrych obyczajów i kultury bycia,
- szanuje siebie i innych, jest odpowiedzialny za siebie i innych,
- prezentuje aktywną postawę w promowaniu dbałości o środowisko naturalne,

- zna historię i kulturę własnego narodu i regionu oraz tradycje szkoły,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny życia, a także ochrony przed chorobami zakaźnymi (np. COVID-19),
- zna i rozumie zasady współżycia społecznego,
- jest tolerancyjny,
- korzysta z różnych źródeł wiedzy i informacji, racjonalnie wykorzystuje narzędzia i technologie informatyczne,
- bezpiecznie korzysta z zasobów Internetu i sztucznej inteligencji,
- posiada kompetencje kluczowe,
- jest ambitny, kreatywny, odważny, samodzielny,
- posiada wiedzę na temat współczesnych zagrożeń społecznych i cywilizacyjnych, podejmuje odpowiedzialne decyzje w trosce o bezpieczeństwo własne i innych,
- zna zasady ochrony zdrowia psychicznego (w tym w sytuacji kryzysowej wywołanej epidemią COVID-19) oraz czynniki chroniące przed zagrożeniami wynikającymi z długotrwałej izolacji społecznej i reżimu sanitarnego),
- rozumie związek między pogorszeniem się stanu zdrowia psychicznego a podejmowaniem zachowań ryzykownych i problemów z tym związanych (np. stosowanie substancji psychoaktywnych, przemocy, uzależnień behawioralnych),
- szanuje potrzeby innych i jest chętny do niesienia pomocy,
- jest odporny na niepowodzenia,
- integruje się z rówieśnikami i prawidłowo funkcjonuje w zespole,
- inne (ważne z perspektywy przyjętych wartości oraz celów wychowawczych i profilaktycznych szkoły).

VI. Diagnoza potrzeb, w tym analiza zasobów szkoły oraz występujących zagrożeń

Przystępując do sformułowania zadań programu wychowawczego na rok szkolny 2023/2024 przygotowano diagnozę środowiska w obszarze działań wychowawczo – opiekuńczych szkoły. Analizie poddano dokumentację szkolną – dzienniki, protokoły zebrań rady pedagogicznej, sprawozdania z prac zespołów zadaniowych, notatki z pracy pedagoga, świetlicy i biblioteki. Wykorzystano również wyniki obserwacji prowadzonych przez nauczycieli i wychowawców, a także map mentalnych wykonanych przez uczniów na temat realizowanej tematyki w ramach Programu wychowawczo – profilaktycznego i rozmów z rodzicami.

Podstawowym celem diagnozy było zebranie informacji na temat występowania takich zjawisk jak:

- ✓ Bezpieczeństwa w szkole oraz w sieci
- ✓ Korzystania z zasobów Internetu, w tym sztucznej inteligencji
- ✓ Występowanie trudności szkolnych, w tym ich przyczyny
- ✓ Kontakty uczniów z substancjami psychoaktywnymi (tytoń, alkohol, narkotyki, dopalacze, e-papierosy)
- ✓ Panujących relacji w grupie rówieśniczej oraz w społeczności szkolnej
- ✓ Preferowane przez uczniów formy spędzania czasu wolnego oraz ich aktywność fizyczna
- ✓ Hierarchia wartości
- ✓ Uzależnienie od Internetu
- ✓ Wykorzystanie w codziennej pracy szkoły metod i technik stosowanych podczas nauczania na odległość
- ✓ Kondycja psychiczna i fizyczna uczniów
- ✓ Organizacja i wsparcie w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej

Skupiono się również na określeniu czynników chroniących takich jak:

- ✓ Więzy rodzinne i wzajemne relacje
- ✓ Zainteresowania uczniów i aktywne spędzanie wolnego czasu
- ✓ Występowanie pozytywnego wpływu grup rówieśniczych

Analiza zebranego materiału badawczego pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- Uczniowie na terenie szkoły czują się bezpiecznie.
- W szkole nie ma przypadków rozpowszechniania czy zachęcania do zażywania narkotyków, kradzieży, spożywania alkoholu i dopalaczy.
- Zdarzają się przypadki sięgania przez uczniów po e-papierosy, napoje energetyczne.
- Sporadycznie zdarzają się przypadki wulgaryzmów, obrażania innych (wyzwiska, wyśmiewanie, zastraszanie).
- Uczniowie posiadają wiedzę, że w szkole przeprowadzane są działania mające na celu przekazywanie informacji na temat różnych używek, w tym alkoholu, narkotyków, dopalaczy i szkodliwości palenia papierosów jednak wiedza ta wymaga ciągłego przypominania i utrwalania celem wytworzenia nawyków i postaw.
- Uczniowie podają, że mają problemy z uzależnieniem od Internetu, mediów społecznościowych oraz gier komputerowych, a także z krytyczną analizą informacji dostępnych w Internecie.
- W sposób trafny rozpoznajemy potrzeby i problemy uczniów, organizujemy skuteczne działania w zakresie opieki i niesienia pomocy, w tym pomocy psychologiczno - pedagogicznej.
- Tematyka realizowanych treści wychowawczych jest interesująca dla uczniów ponieważ uwzględnia również ich propozycje.
- Od szkoły rodzice oczekują umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i kryzysowych, dbania o integrację zespołu klasowego, odpowiedniego poziomu nauczania i zapewnienia bezpieczeństwa.
- Wartości jakie w tym roku powinna promować szkoła to wartości społeczne (człowiek, rodzina) oraz wartości etyczne (dobro, prawda).
- Rodzice zgłaszają potrzebę przekazywania im informacji na temat podejmowanych przez szkołę działań służących kształtowaniu właściwych postaw i zachowań, realizowanych programów oraz projektów edukacyjno – wychowawczych.
- Uczniowie i rodzice zwracają uwagę na rozwijanie umiejętności u uczniów z wykorzystaniem sprzętu zakupionego w ramach programu „Laboratoria przyszłości”.
- Należy prowadzić działania polegające na wspomaganiu wychowawczej roli rodziny poprzez pomoc w kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra, w tym poprzez działalność wolontariacką.

VII. Obszary i zadania wychowania i profilaktyki w szkole

Obszary które wymagają pracy

- W dalszym ciągu podejmować działania w celu integrowania uczniów w oddziałach klasowych oraz społeczności szkolnej i przedszkolnej.
- W dalszym ciągu dostarczać uczniom wiedzy o szkodliwości używek: palenia papierosów, picia alkoholu, zażywania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, e-papierosy).
- Nadal prowadzić działania z zakresu uzależnienia od Internatu, mediów społecznościowych i gier komputerowych oraz krytycznej analizy treści.
- Uczyć mądrego korzystania z dorobku technicznego.
- Zwracać uwagę podczas wszystkich lekcji na wzajemny szacunek i zachowanie uczniów. W razie problemów z dyscypliną stosować bezpośrednie rozmowy nauczyciela z rodzicami ucznia sprawiającego kłopoty (nie tylko wychowawca). Korzystanie z wsparcia pedagoga i psychologa.
- Rozmawiać z uczniami i rodzicami na tematy dotyczące problematyki lekcji wychowawczych. Zachęcać do podejmowania inicjatyw w zakresie realizowanej tematyki.
- Cały czas należy wykształcać wśród uczniów umiejętność asertywności oraz umiejętności podejmowania samodzielnych decyzji oraz odpowiedzialności za ich skutki (konsekwencje postępowania), w tym odpowiedzialność prawną.
- W dalszym ciągu poprzez programy profilaktyczne oraz pogadanki z wychowawcami, psychologiem i pedagogiem szkolnym należy informować uczniów o konsekwencjach sięgania po alkohol, papierosy i środki odurzające.
- Na godzinach wychowawczych i podczas indywidualnych rozmów poruszać problem kultury osobistej (problemy z wulgaryzmami, poniżaniem, ośmieszaniem innych).
- Na lekcjach z informatyki i nie tylko doskonalić narzędzia wykorzystywane podczas nauki zdalnej.
- Monitorować kondycję psychiczną uczniów w czasie trwania reżimu sanitarnego na zajęciach z wychowawcą, pedagogiem poprzez rozmowy, wywiady z uczniami i rodzicami.
- Wykorzystywać sprzęt zakupiony z Laboratoriów przyszłości.

- Zachęcać do aktywności fizycznej i zachowań prozdrowotnych.

Wnioski z diagnozy jako główne zadania do pracy na rok szkolny uwzględnione w planie wychowawczo- profilaktycznym

1. Organizowanie form pedagogizacji rodziców

- Organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji pozaszkolnych, w tym Poradnia PP, Policja, Sąd, kuratorzy.
- Angażować rodziców do współorganizacji lekcji wychowawczych, aktywności fizycznej uczniów/dzieci, wyjazdów i wycieczek.
- Utrzymanie dobrych, częstych kontaktów z rodzicami - dzięki zebraniom, dniom otwartym, e-dziennikowi, kontaktom indywidualnym.
- Uwzględniać w tematyce wychowawczej propozycji rodziców, uczniów.

2. Kształtowanie właściwych nawyków zdrowotnych i higienicznych

- Obserwacja uczniów pod kątem kulturalnego i zdrowego spędzania czasu na przerwach, stabilności emocjonalnej, wzajemnych relacji.
- Promowanie zdrowego stylu życia poprzez akcje i programy edukacyjne, w tym Program dla szkół (owoce i mleko), higiena stomatologiczna (dentobus), działalność pielęgniarki, pedagoga, psychologa.
- Podejmowanie inicjatyw/działań w zakresie zachęcania i wspierania uczniów do rozwijania ich aktywności fizycznej.

3. Praca nad integrowaniem oddziałów na poziomie wszystkich roczników

- Wymagana jest od wszystkich pracowników szkoły baczniejsza obserwacja relacji uczniów nie tylko w trakcie lekcji ale również podczas przerw międzylekcyjnych i pracy grupowej. Podejmowanie stosownych działań w celu rozpoznania i rozwiązania sytuacji problemowej, konfliktowej.
- Podejmowanie działań integrujących uczniów w ramach każdego przedmiotu.
- Angażowanie rodziców do działań integracyjnych podejmowanych z ich inicjatywy, uczniów, nauczyciela.

4. Budowanie pozytywnego wizerunku szkoły.

- Przestrzeganie zasad kulturalnego zachowania oraz słownictwa, szacunek do drugiego człowieka. Bogacenie języka uczniów pod kątem poprawności gramatycznej i frazeologicznej. Zachęcanie do czytelnictwa.
- Przekazywanie informacji na temat podejmowanych działań i inicjatyw na rzecz wychowanków.

- Dbanie o wystrój szkoły (gazetki, dekoracje).
5. Angażowanie uczniów w działalność społeczną
- Włączanie uczniów w odpowiedzialność za szkołę, między innymi podnosząc motywację do nauki.
  - Aktywne uczestnictwo w wolontariacie w celu podniesienia poczucia własnej wartości uczniów.
  - Prowadzenie edukacji włączającej.

Obszary i zadania wychowania i profilaktyki w szkole	
<p style="text-align: center;"><i>Wartości, normy, wzory zachowań</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wychowywanie dzieci i młodzieży do wartości. • Kształtowanie w świadomości uczniów postaw uczestnictwa w kulturze. • Kształtowanie w świadomości uczniów pozytywnego stosunku do procesu kształcenia. • Rozwijanie zainteresowań w życiu młodego człowieka. • Popularyzowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego • Rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności. • Popularyzowanie wiedzy i świadomości na temat humanitaryzmu. • Popularyzowanie wiedzy na temat różnic kulturowych. 	<p style="text-align: center;"><i>Kształtowanie postaw obywatelskich, społecznych, patriotycznych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie obywatelskich, patriotycznych i społecznych postaw uczniów w tym udziału w działaniach z zakresu wolontariatu.. • Realizacja działań związane z miejscami ważnymi dla pamięci narodowej, formami upamiętniania postaci wydarzeń z przeszłości, najważniejszymi świętami narodowymi i symbolami państwowymi. • Wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych. • Dbanie o wychowanie dzieci i młodzieży w duchu tolerancji i szacunku dla drugiego człowieka. • Kształtowanie postaw szacunku dla środowiska przyrodniczego.

<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymanie i rozwijanie współpracy z rodzicami oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w edukacyjną, wychowawczą i opiekuńczą działalność szkoły. 	
<p style="text-align: center;"><i>Edukacja zdrowotna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie postaw prozdrowotnych uczniów, w tym wdrożenie ich do zachowań higienicznych, bezpiecznych dla zdrowia własnego i innych osób, ponadto ugruntowanie wiedzy z zakresu prawidłowego odżywiania się, korzyści płynących z aktywności fizycznej, stosowania profilaktyki. • Kształcenie umiejętności udzielania pierwszej pomocy • Działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości 	<p style="text-align: center;"><i>Profilaktyka zachowań ryzykownych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkole/przedszkolu. • Upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych – w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych. • Współpraca z organami administracji publicznej, w tym organów prowadzących szkołę w ramach działań podnoszących bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, a także w celu zapewnienia właściwych warunków realizacji zadań, w szczególności prowadzenia zajęć edukacyjnych.

VIII. Cele strategiczne i cele operacyjne

	WYCHOWANIE	PROFILAKTYKA
nadrzędny cel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju osobowości ucznia. 2. Poszukiwanie sposobów wspomaganie uczniów w budowaniu własnej, lecz właściwej, hierarchii wartości. Hierarchii przez której urzeczywistnianie wychowanek będzie zdązał ku pełni człowieczeństwa. 3. Organizowanie działań wychowawczych by oddziały szkolne były przestrzenią osobowościowego i społecznego wzrastania wychowanków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspomaganie ucznia w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi jego prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu. 2. Ograniczanie i likwidowanie czynników ryzyka, które zaburzają prawidłowy rozwój i dezorganizują zdrowy styl życia. 3. Inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących, które sprzyjają prawidłowemu rozwojowi oraz umożliwiają prowadzenie zdrowego stylu życia.
szczegółowe cele	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jest życzliwy, dostrzega potrzeby drugiego człowieka, – udziela pomocy rówieśnikom, – szanuje ludzi i respektuje ich prawa, – jest tolerancyjny wobec drugiego człowieka ,jest odpowiedzialny, 	<p>Uczeń :</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzega zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia oraz potrafi prawidłowo reagować na te zagrożenia, – stosuje właściwych nawyki higieniczne i zdrowotne, – potrafi umiejętnie dokonywać wyboru zachowań chroniących zdrowie własne i innych ludzi, – propaguje ekologiczny styl życia,

	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi rozwiązywać konflikty, – rozwija więzi z grupą społeczną, – potrafi komunikować się z innymi, dyskutować, bronić i uzasadniać własny punkt widzenia, – godnie reprezentuje szkołę na zewnątrz, – kieruje się miłością do ojczyzny, poszanowaniem dla polskiego dziedzictwa kulturowego przy jednoczesnym otwarciu na kultury Europy i świata, – czuje się bezpiecznie w swoim środowisku szkolnym, – odróżnia dobro od zła, – dba o higienę osobistą, estetykę ubioru, pomieszczeń, – może rozwijać swoje zdolności i zainteresowania, być kreatywnym, – jest odpowiedzialny 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi radzić sobie w sytuacjach trudnych, ryzykownych i konfliktowych, – potrafi eliminować zagrożenia utraty zdrowia i szans rozwojowych przez uzależnienia, – potrafi doskonalić warunki bezpiecznego funkcjonowania w szkole i poza szkołą, – kształtuje w środowisku szkolnym normy i reguły sprzyjających zdrowemu życiu oraz chroniące przed wystąpieniem działań dysfunkcyjnych, – kształtuje umiejętności intrapsychicznych (dojrzewanie i kontrolowanie m.in. emocji), – kształtuje umiejętności podejmowania decyzji i rozwiązywaniu problemów.
--	---	--

Działania budujące odporność na potencjalne zagrożenia

Obszar współpracy wychowawczo - profilaktycznej	Edukacja zdrowotna	Kształtowanie postaw społecznych
	Wartości, normy i wzory zachowań	Profilaktyka zachowań ryzykownych

IX. Przewidywane efekty podjętych działań wychowawczo – profilaktycznych

Uczeń	Nauczyciele	Rodzice
<ul style="list-style-type: none"> ● będzie szanował godność człowieka i jego prawa; ● będzie posiadał poczucie więzi i przynależności do własnego narodu; ● będzie prezentować postawę patriotyczną i miłość do ojczyzny; ● będzie prezentować postawę otwartości wobec innych; ● czynnie uczestniczyć w politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym życiu kraju; ● posiadać poczucie wolności; ● dążyć do prawdy, sprawiedliwości, dobroci, ● praktykować zdolność do dialogu i współpracy; ● praktykować zdolność do przeciwdziałania przemocy; ● prowadzi zdrowy i higieniczny tryb życia; ● doceni wartość wiedzy i dokona świadomego wyboru szkoły ponadpodstawowej;	<p>-realizują treści programowe zgodnie ze specyfiką zajęć i z dostosowaniem do możliwości intelektualnych uczniów;</p> <p>- przygotowują uroczystości, zawody, konkursy związane z realizowanymi zagadnieniami;</p> <p>- współorganizują wyjścia do kina, teatru, na wystawę i wycieczki dydaktyczne;</p> <p>- propagują osiągnięcia edukacyjne uczniów;</p> <p>Wychowawcy</p> <p>- kształtują wśród uczniów nawyki przestrzegania zasad bezpieczeństwa oraz odpowiedniego zachowania się w różnych sytuacjach;</p> <p>- integrują zespół oddziałowy;</p> <p>- wykorzystują potencjał grupy do wspierania jej członków;</p> <p>- współpracują z rodzicami uczniów, specjalistami ze szkoły i spoza niej;</p>	<p>- znają i akceptują program oraz czynnie współpracują przy jego realizacji;</p> <p>- współdziałają z nauczycielami w sprawach wychowania i kształcenia dzieci,</p> <p>- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez dzieci, proponują im pozytywne formy wypoczynku dostępne w szkole i w okolicy;</p>

Podmioty współpracujące ze sobą przy realizacji programu wychowawczo -profilaktycznego

- ✓ dyrekcja szkoły
- ✓ wychowawcy
- ✓ nauczyciele /zespoły nauczycielskie
- ✓ szkolni specjaliści: pedagog, psycholog, logopeda, doradca zawodowy, terapeuci pedagogiczni
- ✓ Samorząd Uczniowski
- ✓ rodzice/ rada rodziców
- ✓ podmioty zewnętrzne (m.in. poradnie, policja, Sąd, Sanepid)
- ✓ instytucje pozaszkolne: Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia P-P, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Centrum Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Kuratorzy sądowi, SANEPID w Chrzanowie
- ✓ placówki kultury, rekreacji i sportu

XI. Ewaluacja szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego

Ewaluacja programu polega na systematycznym gromadzeniu informacji na temat prowadzonych działań, w celu ich modyfikacji i podnoszenia skuteczności programu wychowawczo-profilaktycznego.

Ewaluacja przeprowadzana będzie poprzez:

- obserwację zachowań uczniów i zachodzących w tym zakresie zmian,
- analizę dokumentacji,
- przeprowadzanie ankiet wśród uczniów, rodziców i nauczycieli,
- rozmowy z rodzicami,
- wymianę spostrzeżeń w zespołach wychowawców i nauczycieli,

- wymianę spostrzeżeń w zespołach wychowawców i nauczycieli, analizy przypadków.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny został uchwalony przez Radę rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkoły
..... w ..... w dniu
.....

Opracowanie: zespół do programu wychowawczo – profilaktycznego we współpracy z Radą Rodziców.